

Motion till riksdagen

1987/88:A439

av Hans Rosengren m. fl. (s)

om länkning av tillväxt från överhettade regioner

Det svenska näringslivet, som helhet betraktat, har under de senaste åren haft en mycket stark tillväxt. Expansionen har emellertid i mycket hög grad varit koncentrerad till Stockholmsregionen och ett litet fåtal andra områden. Samtidigt brottas stora delar av övriga Sverige med långsiktigt svåra sysselsättningsproblem, även om de under rådande högkonjunktur inte är av samma akuta slag som för fem år sedan. Den extrema regionala obalansen i nuvarande utveckling kan emellertid komma att leda till än värre sysselsättningsproblem i områdena utanför storstäderna och universitetsorterna, när konjunkturerna viker och när strukturproblemen inom industrin åter ger sig till känna med stor kraft.

Expansionen i Stockholmsregionen har skapat svåra överhettningsproblem. Samtidigt innebär själva det faktum att där sker en stark tillväxt, att det bör finnas möjligheter att genom förnuftigt utformade regionalpolitiska styrmedel åstadkomma en avlänkning av en del av expansionen till andra regioner med stort behov av nya arbetstillfällen.

Expansionen har också gett en obalans inom Stockholmsregionen mellan varuproduktion och tjänsteproduktion. Detta framför allt på industrijobbets bekostnad.

Överhettningsproblemen tar sig många uttryck: stora svårigheter för företagen att få tag på arbetskraft, bostadsbrist och en mycket osund prisbildning på bostadsmarknaden, överbelastning och köer inom barnomsorgen och annan samhällsservice osv. Som vanligt är det framför allt låginkomstgrupperna som drabbas hårdast av problemen. Speciellt utsatta är också de som tvingats söka sig till nya arbeten i Stockholmsregionen när jobben försvunnit i deras hembygder.

Överhettningen innebär således stora påfrestningar för såväl samhället som för människorna och företagen. Samtidigt lämnas existerande resurser i andra delar av landet underutnyttjade. En rimligare fördelning av tillväxten och de produktiva resurserna skulle leda till både ett bättre tillvaratagande av landets resurser och ett totalt sett bättre produktionsutfall. Det skulle också leda till en rimligare fördelning av välfärden och därmed minskade kostnader för att åtgärda obalansens negativa följdverkningar.

Ledande politiker i Stockholm liksom företrädare för de fackliga organisationerna har på senare år gett uttryck för en mycket stark oro för den situation som uppkommit, och ställt sig bakom kraven på åtgärder för att

dämpa expansionen i Stockholmsregionen. Det råder alltså samstämmiga uppfattningar att något omgående måste göras för att styra ut verksamheter från Stockholm till andra delar av landet.

Eftersom näringslivet i dag vänt tidigare svårigheter till stora vinster och sysselsättningen och ekonomin i landet totalt sett förbättrats mycket starkt, finns både de ekonomiska och politiska förutsättningarna för att på ett kraftfullt sätt gripa tag i de regionalpolitiska problemen och verkligen få till stånd en balanserad sysselsättningsutveckling.

En avlänkning av tillväxt från de överhettade områdena torde kräva både insatser som stimulerar lokalisering till andra regioner och insatser som motverkar överetablering. Ekonomiska stimulanser är många gånger nödvändiga, men framför allt krävs information och praktisk hjälp till företagen att etablera sig på andra platser. Okunskap om fördelarna med andra alternativ gör att företag förlägger sin verksamhet där andra gör det.

En inte obetydlig effekt bör kunna uppnås redan genom en ökad information till företagen om etablerings- och utvecklingsmöjligheterna i andra delar av Sverige än Stockholm, och om de svårigheter som försök att expandera i Stockholmsregionen innebär. En uppsökande verksamhet med syfte att informera och intressera företagen för dessa möjligheter bör genomföras, framför allt riktad mot företag inom tjänstesektorn eftersom det är där som den stora expansionen sker.

Regering och riksdag bör också utveckla och införa former som ger en regionalpolitisk profil åt reglerna för investeringsfondernas användning. Samtidigt bör särskilda företagsfonder för regional utjämning prövas. Dessa fonder, som skulle skapas genom avsättning av en del av företagets vinster, skulle i första hand få disponeras av företagen för investeringar som skapar nya arbetstillfällen i de sysselsättningssvaga länen.

Skatte- och avgiftspolitikerna är ytterligare ett område där en mer uttalad regionalpolitisk profil torde ge effekter. De försök som hittills gjorts med exempelvis reducerade arbetsgivaravgifter kan ge visst underlag, men de har sannolikt varit alltför begränsade, såväl tekniskt som geografiskt, för att effekterna av en mer konsekvent regionalpolitiskt utnyttjad skatte- och avgiftspolitik skall kunna bedömas. En sådan politik bör därför prövas i en större och mer varierad omfattning.

Särskilda stimulansmedel bör utformas, som konkret tar fasta på just utlokaliseringar från de överhettade områdena. Vi kan konstatera att de regionalpolitiska verktygen till övervägande delen är konstruerade för att användas i industriella sammanhang. Nya verktyg, speciellt anpassade för tjänsteproducerande och högteknologiskt inriktade företag, bör därför införas.

Tillväxten inom statsförvaltningen har, trots de tidigare genomförda utlokaliseringarna, i hög grad fortsatt att koncentreras till Stockholm. Därför bör möjligheterna till ytterligare utlokaliseringar prövas. I första hand av nya verksamheter eller förhållandevis fristående delar av befintliga. Samtidigt bör krav ställas på långtgående decentralisering av arbetsuppgifter från centrala myndigheter till regionala.

För att finna de allra bästa formerna för den avlänkning av tillväxten i de överhettade regionerna som krävs, bör regeringen ta initiativ till ett samråd

Mot. 1987/88
A439

med olika företrädare från de snabbt tillväxande regionerna respektive utflyttningslänen. Regeringen bör också inleda en dialog med framför allt de större företagen och näringslivets organisationer i Stockholmsregionen för att skapa ett brett engagemang också inom näringslivet för regional utjämning av sysselsättningen. Det är angeläget att de möjligheter som finns idag, att verkligen åstadkomma en regional utjämning, tas till vara.

Mot. 1987/88
A439

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att genom bl. a. avlänkning av tillväxt från de överhettade regionerna skapa en bättre regional balans.

Stockholm den 25 januari 1988

Hans Rosengren (s)

Björn Ericson (s)

Sven-Åke Nygårds (s)